

Ślady czasu. Historia
2 klasa liceum ogólnokształcącego i technikum
zakres podstawowy
Kryteria oceniania – propozycja

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Wymagania edukacyjne uwzględnione w poniższych kryteriach oceniania są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zawartą w rozporządzeniu z dnia 8 marca 2022 r., **zmienioną rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 2024 r.**

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Poziom rozszerzający ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Poziom wykraczający ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
W epoce humanistów i wielkich odkryć geograficznych					
Wielkie odkrycia geograficzne (rozdz. 2)	Uczeń zna: • daty: 1492, 1497–1499, 1519–1522 • postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy,	Uczeń zna: • postacie: Marca Pola, Henryka Żeglarza, Izabeli I Kastylijskiej, Ferdynanda II Aragońskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: karawela,	Uczeń zna: • datę: 1488 • postać: Bartolomeu Diaza • cztery wyprawy Krzysztofa Kolumba przez Atlantyk i jego osiągnięcia odkrywcze Uczeń rozumie:	Uczeń zna: • niebezpieczeństwa, z którymi musieli się borykać żeglarze w czasie wypraw Uczeń rozumie: • wpływ upadku	

	Ferdynanda Magellana Uczeń rozumie: • rolę Hiszpanii i Portugalii w wielkich odkryciach geograficznych Uczeń potrafi: • wyjaśnić wpływ na wielkie odkrycia geograficzne opanowania przez Turków szlaków łączących Europę ze Wschodem	astrolabium, busola, kompas, handel lewantyński • znaczenie karaweli dla żeglugi dalekomorskiej Uczeń potrafi: • wyjaśnić, skąd średniowieczni Europejczycy czerpali wiedzę o nieznanach krainach • scharakteryzować polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny odkryć geograficznych	• pojęcia: portolany, laska Jakuba • wpływ wypraw dalekomorskich na pozycję miast Półwyspu Iberyjskiego Uczeń potrafi: • scharakteryzować wpływ czynnika demograficznego na udział państw iberyjskich w wielkich odkryciach geograficznych	ostatniej twierdzy Maurów w Hiszpanii na decyzję królewskiej pary o sponsorowaniu wyprawy Krzysztofa Kolumba Uczeń potrafi: • scharakteryzować skutki wielkich odkryć geograficznych – polityczne, gospodarcze, poznawcze, naukowe, kulturowe • scharakteryzować udoskonalenia, które w karaweli wprowadzili Portugalczycy	
Walka o Nowy Świat (rozdz. 3)	Uczeń zna: • datę: 1494 Uczeń rozumie: • pojęcia: faktoria, strefa wpływów, inflacja, handel niewolnikami Uczeń potrafi: • wymienić główne postanowienia traktatu w Tordesillas	Uczeń rozumie: • przyczyny sprowadzenia niewolników do Ameryki • pojęcie: handel trójkątny Uczeń potrafi: • wskazać na mapie strefy wpływów – hiszpańską i portugalską z 1494 r.	Uczeń potrafi: • wyjaśnić wpływ odkrycia i opanowania nowych lądów przez Europejczyków na gospodarkę kapitalistyczną	Uczeń rozumie: • negatywne skutki powstania imperiów kolonialnych Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny procesu wyniszczenia pierwotnych cywilizacji Ameryki	
Renesans (rozdz. 4)	Uczeń zna: • daty: 1509, 1543 • postacie:	Uczeń zna: • datę: 1532 • postacie: Niccolò	Uczeń zna: • postacie: Tomasz Morusa, Jeana Bodina, Williama	Uczeń zna: • postacie: Lucasa Cranacha Starszego,	Uczeń zna: • postacie: Miguela Serveta, Paracelsusa

	Johannesa Gutenberga, Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika, Leonarda da Vinci, Michała Anioła oraz ich dzieła • czas zastosowania metalowej ruchomej czcionki w drukarstwie Uczeń rozumie: • pojęcia: renesans (odrodzenie), humanizm • znaczenie wynalazku Gutenberga • doniosłość odkrycia Mikołaja Kopernika • znaczenie dzieła <i>Pochwała głupoty</i> Erazma z Rotterdamu Uczeń potrafi: • podać przykłady dzieł sztuki renesansowej	Machiavellego, Rafaela Santi, Tycjana oraz ich dzieła • charakterystyczne cechy sztuki renesansowej • główne idee zawarte w dziele <i>Księżę</i> Niccola Machiavellego Uczeń rozumie: • pojęcia: heliocentryczna budowa wszechświata, układ geocentryczny, perspektywa, makiawelizm • wpływ uczonych bizantyńskich, poszukujących we Włoszech schronienia po zdobyciu przez Turków Konstantynopola, na rozwój zainteresowań kulturą antyczną Uczeń potrafi: • przedstawić poglądy głównych myślicieli renesansu • wymienić dzieła głównych twórców epoki • wskazać różnicę między średniowieczną a renesansową wizją świata i człowieka	Szekspira, Sandra Botticellego, Albrechta Dürera, Filippa Brunelleschiego, Dantego Alighieri, Francesca Petrarki oraz ich dzieła • główne idee zawarte w dziełach <i>Utopia</i> Tomasza Morusa oraz <i>Sześciu księgach o Rzeczypospolitej</i> Jeana Bodina Uczeń rozumie: • pojęcia: attyka, krużganki, portyk • dlaczego <i>Człowiek witruiński</i> Leonarda da Vinci stanowi przykład realizacji głównych haseł humanizmu Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób w architekturze renesansowej realizowano hasło powrotu do antyku	Hansa Holbeina Młodsze, Hieronima Boscha, Pietera Bruegla Starszego, Galileusza oraz ich dzieła i osiągnięcia • czas powstania Globe Theatre w Anglii Uczeń rozumie: • pojęcie: człowiek renesansu • na czym polegała przemiana w sposobie myślenia Europejczyków w okresie renesansu • dlaczego renesansowym twórcom przyświecał myśł rzymskiego komediopisarza: <i>Człowiekiem jestem i sądzę, że nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i> Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego w okresie renesansu doszło do rozwoju języków narodowych • podać przykłady pisarzy i poetów tworzących	oraz ich osiągnięcia Uczeń rozumie: • znaczenie bogatych rodów Medyceuszy i Sforzów dla szerzenia się idei renesansu • rolę mecenatu artystycznego – Kościoła, dworu, rodów mieszczańskich Uczeń potrafi: • scharakteryzować myśł polityczną epoki odrodzenia • wskazać różnicę między włoską a niderlandzką sztuką renesansową
--	--	--	--	--	--

				w językach narodowych	
Reformacja w Europie (rozdz. 5)	Uczeń zna: • datę: 1517 • postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina • przyczyny wystąpienia Marcina Lutra Uczeń rozumie: • pojęcia: odpust, celibat, reformacja, luteranizm, kalwinizm • dlaczego ogłoszenie 95 tez przez Marcina Lutra doprowadziło do rozłamu w Kościele Uczeń potrafi: • wymienić najważniejsze postulaty Marcina Lutra • omówić zasady wyznania luterskiego	Uczeń zna: • daty: 1534, 1536, 1555, 1572 • postacie: Henryka VIII, Henryka Burbona Uczeń rozumie: • pojęcia: Akt supremacji, predestynacja, hugenoci, Kościół luterski, Kościół anglikański, pokój w Augsburgu, <i>Augsburskie wyznanie wiary</i>, noc św. Bartłomieja • zasadę „czyja władza, tego religia” Uczeń potrafi: • wyjaśnić okoliczności, w których doszło do rzezi hugenotów we Francji • wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z papieżem • omówić zasady wyznania kalwińskiego i anglikańskiego	Uczeń zna: • datę: 1598 • postacie: Filipa Melanchtona Uczeń rozumie: • pojęcia: edykt wormacki, bawaria, edykt z Nantes Uczeń potrafi: • omówić przyczyny polityczne wojen religijnych we Francji • omówić zasady edyktu z Nantes	Uczeń zna: • datę: 1529 • postacie: Tomasza Morusa, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn Uczeń rozumie: • pojęcia: protestantyzm, konsystorz, sejm w Spirze • z czego wynikał podział religijny Rzeszy Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z Tomaszem Morusem • porównać najważniejsze wyznania powstałe w okresie reformacji • wskazać na mapie państwa, w których zwyciężyła reformacja	Uczeń zna: • metody i środki propagandy wykorzystywane przez protestantów i katolików do walki religijnej Uczeń rozumie: • teorię o wpływie etyki protestanckiej na rozwój kapitalizmu Uczeń potrafi: • ocenić wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji • ocenić społeczne, polityczne i kulturowe skutki reformacji
Reforma Kościoła katolickiego w XVI w. (rozdz. 6)	Uczeń zna: • daty: 1545–1563 Uczeń rozumie: • pojęcia: herezja,	Uczeń zna: • datę: 1534 • postać: Ignacego Loyoli Uczeń rozumie:	Uczeń zna: • datę: 1542 • postacie: Pawła III, Giordana Bruna, Piusa V	Uczeń zna: • datę: 1559 Uczeń rozumie: • pojęcia: brewiarz	Uczeń zna: • postacie: Juliusza II, Leona X • nowe zakony (poza jezuitami), które

	sobór powszechny, reforma Kościoła katolickiego i kontrreformacja Uczeń potrafi: wymienić główne postanowienia soboru trydenckiego	- pojęcia: <i>Katechizm rzymski</i>, seminarium duchowne, Towarzystwo Jezusowe (jezuici), „żołnierze Chrystusa” Uczeń potrafi: - scharakteryzować działalność jezuitów	Uczeń rozumie: - pojęcia: Święte Oficjum, konwersja, inkwizycja - dlaczego, mimo surowej reguły, zakon jezuitów cieszył się dużą popularnością, a jego działalność spotykała się w XVI w. z powszechnym uznaniem Uczeń potrafi: - wyjaśnić różnicę w znaczeniu terminów kontrreformacja i reforma Kościoła katolickiego	rzymski, Wulgata, synod diecezjalny, synod prowincjonalny, księgi metrykalne, dysputa, <i>Indeks ksiąg zakazanych</i> - dlaczego na indeksie znalazło się dzieło Mikołaja Kopernika <i>O obrotach sfer niebieskich</i> - związek reformy Kościoła z narodzinami baroku Uczeń potrafi: - ocenić działania podjęte przez Kościół rzymskokatolicki w XVI w.	podjęty działalność w duchu odnowy Kościoła Uczeń rozumie: - pojęcia: pijarzy, kapucy ni, karmelitanki, szarytki, wizytki, urszulanki, sobór laterański V Uczeń potrafi: - wyjaśnić wpływ postanowień soboru trydenckiego na pogłębienie podziałów religijnych
Polska złotego wieku					
Polska za panowania ostatnich Jagiellonów (rozd. 10)	Uczeń zna: - daty: 1515, 1525, 1572 - postacie: Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna	Uczeń zna: - daty: 1514, 1519–1521 - postać: Wasyła III - okoliczności, w których doszło do bitwy pod Orszą Uczeń potrafi: - scharakteryzować stosunki między Rzeczpospolitą a Prusami Zakonnymi, a następnie Prusami Książęcymi	Uczeń zna: - daty: 1561, 1563–1570, 1568 - postać: Gottharda Kettlera - lata panowania trzech ostatnich Jagiellonów w Rzeczpospolitej - cel utworzenia i zadania Komisji Morskiej Uczeń rozumie: - pojęcia: zakon inflancki, układ wileński, kaprowie, flota królewska, żegluga narewska, pierwsza wojna północna,	Uczeń zna: - daty: 1531, 1533, 1570 - postacie: Sulejmana I Wspaniałego, Jana Zápolyi - przyczyny i skutki bitwy pod Obertynem - postanowienia zawarte w Statutach Karnkowskiego	Uczeń zna: - postać: Jana Kostki - kupiecko-bankierski ród Loitzów - powiązania rodzinne Jagiellonów z Hohenzollernami i Habsburgami Uczeń rozumie: - pojęcie: galeon - dlaczego Albrecht Hohenzollern

	• postanowienia traktatu wiedeńskiego • okoliczności, w których doszło do hołdu pruskiego w 1525 r. Uczeń rozumie: • pojęcia: traktat krakowski, hołd pruski, traktat wiedeński, sekularyzacja, lenno, polityka dynastyczna, złoty wiek • przyczyny zawarcia traktatu wiedeńskiego Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podpisania traktatu krakowskiego	• wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny w 1519 r. • wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na przebieg ostatniej wojny z zakonem krzyżackim • scharakteryzować stosunki Polski z Moskwą w pierwszej połowie XVI w.	Inflanty Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego przeniesiono prawa dziedziczenia lenna w Prusach Książęcych na brandenburską linię Hohenzollernów • omówić przyczyny, przebieg i skutki pierwszej wojny północnej	Uczeń rozumie: • pojęcia: Gospodarstwo Mołdawskie, Pokucie, tabor, pokój wieczysty Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny rywalizacji Rzeczypospolitej z Turcją o Mołdawię • wyjaśnić wpływ stosunków Rzeczypospolitej z Habsburgami na kontakty z Turcją • omówić przyczyny konfliktu Zygmunta Augusta z Gdańskiem • scharakteryzować treść obrazu Jana Matejki <i>Hołd pruski</i>	zdecydował się na przejście na luteranizm Uczeń potrafi: • ocenić rolę traktatu wiedeńskiego we wzajemnych stosunkach Jagiellonów i Habsburgów • wyjaśnić, dlaczego plany budowy floty morskiej zakończyły się niepowodzeniem • scharakteryzować różne opinie funkcjonujące w polskiej historiografii na temat skutków traktatu krakowskiego
Kształtowanie się demokracji szlacheckiej (rozdz. 11)	Uczeń zna: • daty: 1454, 1468, 1505 • postać: Jana Łaskiego, Aleksandra Jagiellończyka • miejsce, gdzie	Uczeń zna: • daty: 1496, 1518 • kompetencje izby poselskiej i senatu • skład senatu Uczeń rozumie: • pojęcia: sejmiki ziemskie,	Uczeń zna: • daty: 1562–1563 Uczeń rozumie: • pojęcia: ruch egzekucyjny, domena królewska, królewszczyzna, unia realna, rewindykacja, wojsko	Uczeń zna: • datę: 1523 Uczeń rozumie: • pojęcia: magnateria, lustracja, elekcja <i>viventerege</i>, elekcja <i>viritim</i>, sejmik	Uczeń zna: • rolę królowej Bony w dziele lustracji i rewindykacji królewszczyzn Uczeń rozumie: • przyczyny zwycięstwa

	odbył się pierwszy sejm walny Uczeń rozumie: • pojęcia: demokracja szlachecka, konstytucja <i>Nihil novi</i>, przywileje szlacheckie, sejm walny, trzy stany sejmujące, senat, izba poselska • dlaczego władcy wydawali przywileje dla szlachty • znaczenie przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla polskiego parlamentaryzmu Uczeń potrafi: • wymienić prawa nadane przywilejem cerekwicko-nieszawskim • wyjaśnić wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na kształtowanie się demokracji szlacheckiej	sejmiki prowincjonalne, prawo ziemskie • znaczenie statutów piotrkowskich dla ugruntowania dominującej pozycji szlachty w państwie • znaczenie decyzji króla o zrzeczeniu się prawa do rozstrzygania sporów szlachty z jej poddanymi Uczeń potrafi: • scharakteryzować wpływ rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na polityczne dążenia szlachty • opisać rolę króla, senatu i izby poselskiej podczas obrad sejmu walnego • scharakteryzować rolę sejmików ziemskich	kwarciane Uczeń potrafi: • wymienić postulaty ruchu egzekucyjnego	przedsejmowy, sejmik relacyjny, sejmik elekcyjny, sejmik deputacki, instrukcje poselskie, uniwersały • dlaczego Zygmunt August zdecydował się na przystąpienie do ruchu egzekucyjnego Uczeń potrafi: • wymienić rodzaje sejmików ziemskich i scharakteryzować ich kompetencje • wyjaśnić, dlaczego sejmiki odbywały się w kościołach	politycznego średniej szlachty Uczeń potrafi: • ocenić, czy słuszną jest teza, że demokracja szlachecka była jedną z przyczyn osłabienia autorytetu władzy monarszej w Rzeczypospolitej
--	---	--	--	--	--

Odrodzenie w Polsce (rozd. 12)	Uczeń zna: • datę: 1543 • okres, w którym został zapoczątkowany renesans na ziemiach polskich – połowa XV w. • postacie: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika, Bony Sforzy Uczeń potrafi: • podać przykłady budowli i renesansowych utworów • podać przykłady utworów Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego oraz omówić ich tematykę • wyjaśnić doniosłość dzieła Mikołaja Kopernika	Uczeń zna: • daty: 1474, 1551 • postać: Andrzeja Frycza Modrzewskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: cenzura, Kościół narodowy, Akademia Wileńska, Akademia Zamojska, kolegium w Braniewie • dlaczego dzieło Andrzeja Frycza Modrzewskiego <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> wydrukowano najpierw w wersji ocenzurowanej Uczeń potrafi: • scharakteryzować myśl polityczną i społeczną Andrzeja Frycza Modrzewskiego • opisać działanie polskiego szkolnictwa w XVI w.	Uczeń zna: • daty: 1501, 1519–1531 • postacie: Filipa Buonaccorsiego (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Stanisława Orzechowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: arkady, kaplica Zygmuntowska Uczeń potrafi: • scharakteryzować myśl polityczną Stanisława Orzechowskiego • wyjaśnić różnicę w poglądach Stanisława Orzechowskiego i Andrzeja Frycza Modrzewskiego • wymienić elementy architektury renesansowej i wskazać je w budowlach, takich jak: ratusz w Poznaniu, pałac w Baranowie, Sukiennice w Krakowie, kaplica Zygmuntowska, dziedziniec na Wawelu	Uczeń zna: • datę: 1508 • postacie: Marcina Kromera, Marcina Bielskiego, Macieja z Miechowa, Jana Dantyszka, Andrzeja Krzyckiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Bertranda Moranda • kontakty Jana Dantyszka z Erazmem z Rotterdamu Uczeń rozumie: • pojęcia: epistolografia, polichromia, „Padwa północy” Uczeń potrafi: • zaprezentować dokonania twórców odrodzenia w dziedzinie literatury i sztuki oraz historiografii • omówić założenia urbanistyczne Zamościa • ocenić dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu • wskazać na mapie miejscowości,	Uczeń zna: • postacie: Wojciecha Oczki, Klemensa Janickiego, Stanisława Samostrzelnika Uczeń rozumie: • pojęcia: modlitewnik królowej Bony, Kodeks Baltazara Behema, miniatura, psalmy • znaczenie mecenatu dla kultury renesansowej Uczeń potrafi: • porównać styl gotycki z renesansowym
---------------------------------------	--	---	---	--	---

				w których znajdowały się budowle renesansowe	
Reformacja na ziemiach polskich (rozdz. 13)	Uczeń zna: • daty: 1573, 1596 • sytuację wyznaniową w państwie polsko-litewskim przed reformacją • wyznania protestanckie w Polsce w XVI w. Uczeń rozumie: • pojęcia: konfederacja warszawska, unia brzeska, tolerancja religijna, unicy, obrządek greckokatolicki • przyczyny uchwalenia aktu konfederacji warszawskiej • cele zawarcia unii brzeskiej Uczeń potrafi: • wymienić postanowienia konfederacji warszawskiej	Uczeń zna: • datę: 1562 Uczeń rozumie: • pojęcia: bracia polscy (unitarianie, arianie), pacyfizm	Uczeń zna: • datę: 1570 • postać: Jana Łaskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: husyci, anabaptyści, bracia czescy, zgoda sandomierska	Uczeń zna: • przyczyny niepowodzenia idei Kościoła narodowego Uczeń potrafi: • wyjaśnić, na czym polegał fenomen na skalę europejską aktu konfederacji warszawskiej • wskazać na mapie ziemie Rzeczypospolitej, na których hasła reformacji trafiły na podatny grunt	Uczeń rozumie: • pojęcia: menonici

	omówić decyzje unii brzeskiej				
Rzeczpospolita Obojga Narodów (rozdz. 14)	Uczeń zna: - datę: 1569 - postać: Zygmunta Augusta Uczeń rozumie: - pojęcie: unia realna - groźbę zerwania unii polsko-litewskiej wraz z bezpotomną śmiercią Zygmunta Augusta - różnicę między unią personalną a uniąrealną Uczeń potrafi: - wymienić postanowienia unii lubelskiej	Uczeń rozumie: - pojęcie: inkorporacja Uczeń potrafi: - wskazać ziemie, które zostały wcielone do Korony przez Zygmunta Augusta	Uczeń zna: - postać: Barbary Radziwiłłówny Uczeń rozumie: - dlaczego Zygmunt Stary i Bona nie popierali ślubu Zygmunta Augusta z Barbarą Radziwiłłówną Uczeń potrafi: - przedstawić strukturę narodowościową Rzeczpospolitej Obojga Narodów	Uczeń zna: - postać: Mikołaja Radziwiłła Uczeń rozumie: - korzyści i zagrożenia wynikające z zacieśnienia unii dla strony polskiej i litewskiej Uczeń potrafi: - wyjaśnić rolę zagrożenia ze strony Moskwy dla przyspieszenia prac nad zawarciem unii realnej - wyjaśnić przyczyny sprzeciwu Litwinów wobec planów unii lubelskiej	Uczeń rozumie: - pojęcie: język ruski - cel namalowania przez Jana Matejkę obrazu <i>Unia lubelska</i> Uczeń potrafi: - dokonać interpretacji treści obrazu Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> - zająć stanowisko w dyskusji: „Czy unia lubelska była sukcesem czy porażką Zygmunta Augusta?” oraz uzasadnić swoją opinię
Pierwsi władcy elekcyjni na polskim tronie (rozdz. 15)	Uczeń zna: - daty: 1572, 1573, 1576 - postacie: Henryka Walezego, Anny Jagiellonki, Stefana Batorego Uczeń rozumie: - pojęcia: wolna	Uczeń zna: - daty: 1574, 1575 - postacie: Jana Zamoyskiego Uczeń rozumie: - dlaczego szlachta wybrała Annę Jagiellonkę na króla Polski Uczeń potrafi: - wyjaśnić wpływ wydarzeń	Uczeń zna: - daty: 1577–1582, 1578 - postać: Jakuba Uchańskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: interreks, konfederacja, sejm konwokacyjny, piechota wybraniecka, Trybunał Koronny, akademia w Wilnie - dlaczego czas bezkrólewia był okresem niebezpiecznym dla	Uczeń zna: - daty: 1576–1577 - postać: Piotra Skargi Uczeń rozumie: - powody niechęci szlachty do tworzenia piechoty wybranieckiej Uczeń potrafi:	Uczeń rozumie: - znaczenie wolnej elekcji dla systemu demokracji szlacheckiej - mechanizm propagandy politycznej na wolnych elekcjach Uczeń potrafi: - ocenić panowanie

	elekcja (elekcjavitim), artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i> Uczeń potrafi: - wymienić pierwszych królów elekcyjnych - podać postanowienia zawarte w artykułach henrykowskich - wyjaśnić, czym były <i>pacta conventa</i> - podać przykłady zobowiązań Henryka Walezego zawartych w <i>pacta conventa</i>	we Francji na decyzję Henryka Walezego o opuszczenia Rzeczypospolitej omówić okoliczności wyboru Anny Jagiellonki na króla Polski	państwa Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny wojny z Moskwą za panowania Stefana Batorego - wskazać na mapie miejsca starć podczas wyprawy Stefana Batorego na Moskwę - wskazać na mapie ziemie przyznane Polsce na mocy rozejmu w Jamie Zapolskim - wyjaśnić przyczyny utworzenia Trybunału Koronnego	- wyjaśnić przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem - scharakteryzować politykę wewnętrzną i zagraniczną Stefana Batorego - podać przyczyny zawarcia rozejmu w Jamie Zapolskim	pierwszych władców elekcyjnych
Gospodarka i społeczeństwo państwa polsko-litewskiego w XVI i na początku XVII w. (rozd. 16)	Uczeń zna: - wiek, w którym kształtowała się gospodarka folwarczno-pańszczyźniana Uczeń rozumie: - pojęcia: pańszczyzna, folwark, dwór szlachecki	Uczeń zna: - datę: 1496 - okres pomyślnej dla Rzeczypospolitej koniunktury na zboże w Europie: poł. XVI–poł. XVII w. Uczeń rozumie: - pojęcia: koniunktura, monopol, przywiązanie chłopów do ziemi	Uczeń zna: - datę: 1520 Uczeń rozumie: - pojęcia: zbiegostwo, dyby, miasta główne, miasta prywatne, jarmarki, żupy solne Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jak szlachta zabezpieczała się przed zbiegostwem chłopów	Uczeń zna: - regiony Rzeczypospolitej z największą i najmniejszą liczbą miast Uczeń rozumie: - pojęcia: taksy wojewodzińskie, spław wiślany	Uczeń zna: - bogate rodziny mieszczańskie – Bonerów w Krakowie i Loitzów w Gdańsku Uczeń rozumie: - pojęcie: Jarmark św. Dominika Uczeń potrafi: - zająć stanowisko

	Uczeń potrafi: wyjaśnić, na czym polegała gospodarka folwarczno-pańszczyźniana	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego zabroniono mieszczanom kupna ziemi oraz obejmowania wyższych urzędów i stanowisk kościelnych - wymienić główne towary eksportowe państwa polsko-litewskiego w XVI w.	- wymienić postanowienia statutu toruńskiego - scharakteryzować pozycję chłopów i mieszczan w społeczeństwie polskim w XVI i na początku XVII w. - wyjaśnić, dlaczego władcy mieli monopol na wydobycie soli	Uczeń potrafi: - omówić wpływ handlu na współpracę różnych grup społecznych w XVI i pocz. XVII w. - wyjaśnić, z czego wynikał spadek eksportu zboża w Gdańsku w latach 1575–1585	w dyskusji: „Czy słusznie Gdańsk w XVI w. był uważany za najważniejsze miasto handlowe państwa polsko-litewskiego?” oraz uzasadnić swoje zdanie
Europa i Rzeczpospolita w XVII w.					
15. Wojna trzydziestoletnia (rozd. 17)	Uczeń zna: - daty: 1618, 1618–1648 - strony walczące w wojnie trzydziestoletniej Uczeń rozumie: - pojęcie: defenestracja praska Uczeń potrafi: - wymienić przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej - wyjaśnić, dlaczego cesarscy namiestnicy zostali wyrzuceni przez okno	Uczeń zna: - datę: 1648 Uczeń rozumie: - pojęcie: pokój westfalski Uczeń potrafi: - scharakteryzować sytuację w Rzeszy przed wybuchem wojny trzydziestoletniej - wskazać na mapie państwa obozu protestanckiego i ich przeciwników	Uczeń rozumie: pojęcia: lisowczycy, łupy wojenne, Palatynat Reński	Uczeń rozumie: - pojęcia: straty demograficzne, zapaść gospodarcza, psucie monety Uczeń potrafi: - wskazać na mapie decyzje terytorialne pokoju westfalskiego - wyjaśnić wpływ wojny trzydziestoletniej na polityczną, społeczną i gospodarczą sytuację w Europie	Uczeń zna: - przykłady psucia monety przez władców uczestniczących w wojnie trzydziestoletniej Uczeń rozumie: - pojęcie: sekularyzacja polityki - zmiany polityczne w Europie po wojnie trzydziestoletniej

	zamku na Hradczanach wymienić najważniejsze skutki wojny trzydziestoletniej				
Absolutyzm we Francji (rozdz. 18)	Uczeń zna: - datę: 1661 - postacie: Ludwika XIV, Armanda Richelieu Uczeń rozumie: - pojęcia: absolutyzm, monarchia absolutna, pierwszy minister, Stany Generalne, hugenoci, Król Słońce Uczeń potrafi: - wymienić charakterystyczne cechy absolutyzmu francuskiego za rządów Ludwika XIV	Uczeń zna: - daty: 1624, 1628, 1629 - postacie: Ludwika XIII, Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki Uczeń rozumie: - pojęcia: regencja, regent, racja stanu, edykt łaski - wpływ zdobycia twierdzy La Rochelle na ogłoszenie edyktu łaski - przyczyny ograniczenia przywilejów politycznych hugenotów Uczeń potrafi: - wyjaśnić znaczenie edyktu łaski - wyjaśnić przyczyny zaangażowania Francji w konflikt z Habsburgami	Uczeń zna: - daty: 1617–1643, 1642, 1685 - postać: Jeana Baptiste’a Colberta Uczeń rozumie: - pojęcia: merkantylizm, protekcjonizm, szlachta urzędnicza - dłaczego kardynał Richelieu bezwzględnie rozprawił się z opozycją Uczeń potrafi: - scharakteryzować i ocenić politykę merkantylizmu	Uczeń zna: - daty: 1701–1714 Uczeń rozumie: - pojęcia: generalny kontroler finansów, wojna o sukcesję hiszpańską Uczeń potrafi: - scharakteryzować politykę zagraniczną Francji w drugiej połowie XVII i na początku XVIII w. - rozstrzygnąć, czy słusznie okres od drugiej połowy XVII w. i na początku XVIII w. nazywany jest epoką francuskiej hegemonii w Europie oraz uzasadnić swoje zdanie - wskazać na mapie nabytki terytorialne Francji w XVII w. - wyjaśnić, dlaczego Wersal nazwano „złotą klatką”	Uczeń zna: - reformy wprowadzone w armii francuskiej w czasie panowania Ludwika XIV Uczeń rozumie: - pojęcia: muszkiet, dragon, grenadier Uczeń potrafi: - zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Wersal to oznaka potęgi czy rozrzutności Ludwika XVI?” oraz uzasadnić swoje zdanie

Powstanie monarchii parlamentarnej w Anglii (rozdz. 19)	Uczeń zna: • daty: 1642–1649, 1688, 1689 • postać: Olivera Cromwella Uczeń rozumie: • pojęcia: wojna domowa w Anglii, nowa szlachta, chwalebna rewolucja, monarchia parlamentarna, Deklaracja praw • dlaczego uchwalono Deklarację praw Uczeń potrafi: • wymienić przyczyny wybuchu wojny domowej w Anglii • wymienić najważniejsze cechy monarchii parlamentarnej	Uczeń zna: • daty: 1649, 1653 • postacie: Jakuba I Stuarta, Karola I Stuarta Uczeń rozumie: • pojęcia: purytanie, protestanci nonkonformiści, dyktatura, lord protektor • dlaczego hodowla owiec stała się jedną z głównych gałęzi gospodarki w Anglii • przyczyny krytyki Kościoła anglikańskiego przez purytanów Uczeń potrafi: • przedstawić sytuację społeczno-wyznaniową i gospodarczą Anglii w początkach XVII w. • wymienić przyczyny konfliktu między Stuartami a parlamentem angielskim w XVII w. • wskazać na mapie obszar, który w czasie wojny domowej w Anglii znalazł się pod kontrolą parlamentu • przedstawić okres dyktatury Cromwella • wymienić prawa uzyskane przez parlament na mocy Deklaracji praw	Uczeń zna: • daty: 1603, 1651, 1659, 1679 • postacie: Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: prezbiterianie, independenci, Armia Nowego Wzoru, <i>Habeascorpusact</i>, Akt nawigacyjny • znaczenie Aktu nawigacyjnego dla rozwoju gospodarczego Anglii Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego purytanie podzielili się na dwa odłamy • opisać przebieg i skutki angielskiej wojny domowej • wymienić przyczyny wojny Anglii z Republiką Zjednoczonych Prowincji • wyjaśnić, w jaki sposób doszło do powstania monarchii parlamentarnej	Uczeń zna: • daty: 1640, 1640–1653, 1641, 1658, 1685 Uczeń rozumie: • pojęcia: Krótki Parlament, Długi Parlament, Wielkie napomnienie, Petycja praw, Parlament Kadłubowy Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Armia Nowego Wzoru zyskała opinię jednej z najbardziej nowoczesnych armii w XVII w. • omówić rolę Marii II Stuart w objęciu tronu przez Wilhelma III Orańskiego	Uczeń rozumie: • pojęcia: spiszek prochowy, „papiści” • przyczyny i konsekwencje wojen Anglii ze Szkocją Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego ustawa <i>Habeascorpusact</i> jest uznana za jeden z fundamentów przyszłej brytyjskiej demokracji • porównać ewolucję ustroju Francji oraz Anglii w XVII w.
Barok w Europie i w Polsce (rozdz. 20)	Uczeń zna: • czas występowania baroku w	Uczeń zna: • daty: 1643–1644 • postacie: Jana Chryzostoma Paska, Thomasa Hobbesa,	Uczeń zna: • daty: 1677–1696 • postacie: El Greca, Tylmana z Gameren, Francisa Bacona,	Uczeń zna: • datę: 1637 • postacie: Tomasza Dolabelli, Barucha	Uczeń zna: • postacie: Samuela Twardowskiego, Macieja Kazimierza

	Europie (koniec XVI w. – połowa XVIII w.) • postacie: Kartezjusza, Johna Locke’a • obiekty: kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie Uczeń rozumie: • pojęcia: barok, ekspresja, fasada, racjonalizm, empiryzm, rewolucja naukowa Uczeń potrafi: • podać charakterystyczne cechy baroku • wyjaśnić założenia racjonalizmu i empiryzmu	Isaaca Newtona • obiekty: kolumna Zygmunta Uczeń rozumie: • pojęcia: światłocien, efekt iluzji, dynamizm, portret trumienny, pamiętnikarstwo Uczeń potrafi: • przedstawić cechy kultury baroku • wyjaśnić, w jakim celu tworzone portrety trumiennie	Johannesa Keplera, Jana Heweliusza, Wacława Potockiego • obiekty: pałac króla Jana Sobieskiego w Wilanowie Uczeń rozumie: • pojęcia: manieryzm, barok dworski Uczeń potrafi: • opisać cechy manieryzmu na przykładzie dzieł El Greca	Spinozy • nowe przyrządy do badań skonstruowane w tym okresie – mikroskop, pompa próżniowa, teleskop zwierciadlany Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jaką rolę odgrywała sztuka barokowa w działaniach Kościoła, dworów królewskich i magnackich • przedstawić główne osiągnięcia uczonych doby baroku • scharakteryzować dwa nurty filozofii doby baroku oraz myśl polityczną tej epoki	Sarbiewskiego Uczeń potrafi: • przedstawić dokonania twórców epoki baroku w Rzeczypospolitej • przedstawić rolę portretu trumiennego jako źródła historycznego
Król, magnateria i szlachta Rzeczypospolitej (rozdz. 21)	Uczeń zna: • daty: 1587, 1606 • postacie: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: rokosz	Uczeń zna: • postacie: Maksymiliana III Habsburga, Jana Zamoyskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: klientelizm, oligarchizacja życia politycznego, wojewoda • przyczyny podwójnej elekcji	Uczeń zna: • daty: 1589, 1607 Uczeń rozumie: • pojęcia: sejm pacyfikacyjny, monarchia mieszana, regres gospodarczy, stagnacja Uczeń potrafi: • wyjaśnić, na czym polegała	Uczeń zna: • datę: 1605 • postacie: Stanisława Lubomirskiego, Piotra Skargi Uczeń rozumie: • pojęcia: kaznodzieja, stronnictwo popularystów,	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, przyczyny konfliktu Jana Zamoyskiego z królem • omówić znaczenie magnaterii dla rozwoju kultury w Rzeczypospolitej

	Zebrzydowskiego, magnateria, oligarchia • powiązania rodzinne Zygmunta III Wazy z Jagiellonami Uczeń potrafi: • wymienić przyczyny zawiązania się opozycji przeciw królowi Zygmuntowi III Wazie • wymienić postulaty rokoszan	• rolę Jana Zamoyskiego w konflikcie z królem Zygmuntem III Wazą Uczeń potrafi: • wymienić konkurentów Zygmunta Wazy do polskiego tronu • wymienić i scharakteryzować działania dwóch obozów politycznych w czasie elekcji • przedstawić żądania postawione przez Litwinów przyszłemu królowi • przedstawić przyczyny i rezultat bitwy pod Byczyną • wyjaśnić, do czego doprowadziły próby wzmocnienia władzy królewskiej przez Zygmunta III Wazę	monarchia mieszana • wyjaśnić przyczyny regresu gospodarczego w pierwszych dziesięcioleciach XVII w. • wyjaśnić konsekwencje bitwy pod Guzowem • scharakteryzować wzrost znaczenia magnaterii za panowania Zygmunta III Wazy i ocenić skutki tego zjawiska • ocenić zjawisko klientelizmu	stronnictwo regalistów, <i>Kazania sejmowe</i> • zjawisko zamykania się stanu społecznego • cel zwołania sejmów w 1605 i 1606 r. Uczeń potrafi: • omówić wpływ zmian społeczno-gospodarczych w Rzeczypospolitej w XVII w. na sytuację polityczną kraju • wskazać na mapie Byczynę, Guzów, regiony Rzeczypospolitej, gdzie było najwięcej rezydencji magnackich	
Wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją (rozd. 22)	Uczeń zna: • daty: 1600–1635, 1605, 1620, 1621, 1655–1660 • postacie: Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza Wazy, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego	Uczeń zna: • daty: 1599, 1626–1629, 1627 • postacie: Augustyna Kordeckiego, Karola X Gustawa Uczeń rozumie: • pojęcia: inkorporacja, Kozacy, paulini, ikona, przeor Uczeń potrafi: • wyjaśnić religijny i propagandowy aspekt	Uczeń zna: • daty: 1600, 1622, 1629, 1635, 1660 Uczeń rozumie: • pojęcia: uniwersał, konfederacja w Tyszowcach, śluby lwowskie, wojna szarpana Uczeń potrafi: • omówić wojny ze Szwecją o Inflanty i ujście Wisły • przedstawić postawy Polaków w czasie potopu szwedzkiego • wymienić postanowienia	Uczeń zna: • daty: 1655, 1657 Uczeń rozumie: • pojęcia: lenno, traktat welawsko-bydgoski Uczeń potrafi: • scharakteryzować cele polityki zagranicznej Wazów na tronie polskim • ocenić rezultaty wojen stoczonych	Uczeń zna: • postać: Janusza Radziwiłła Uczeń rozumie: • pojęcia: układ w Kiejdanach • przyczyny zawarcia układu w Kiejdanach Uczeń potrafi: • wymienić dzieła malarskie, literackie oraz filmy związane tematycznie z wojnami

	Uczeń rozumie: - pojęcia: husaria, hetman, potop szwedzki, pospolite ruszenie Uczeń potrafi: - scharakteryzować rolę husarii w bitwie pod Kircholmem - wymienić przyczyny wojen ze Szwecją i z Turcją w XVII w. - omówić postanowienia pokoju oliwskiego	obrony Jasnej Góry wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych ze Szwecją i z Turcją w pierwszej połowie XVII w.	zawieranych ze Szwecją rozejmów i podpisywanych traktatów wyjaśnić przyczyny, dla których Jan Kazimierz złożył śluby lwowskie	przez Rzeczpospolitą w pierwszej połowie XVII w. wyjaśnić przyczyny zawarcia i ocenić postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich dla Rzeczpospolitej	Rzeczpospolitej ze Szwecją i z Turcją w XVII w.
Wojny Rzeczpospolitej z Rosją i powstanie Chmielnickiego (rozd. 23)	Uczeń zna: - daty: 1604, 1610, 1648, 1667 - postacie: Dymitra Samozwańca I, Stanisława Żółkiewskiego, Bohdana Chmielnickiego Uczeń rozumie: - pojęcia: dymitriada, Kozacy, rozejm w Andruszowie	Uczeń zna: - daty: 1605, 1606 - postacie: Iwana IV Groźnego, Borysa Godunowa Uczeń rozumie: - pojęcia: wielka smuta, sobór ziemski, carewicz, bojarzy, rejestr kozacki Uczeń potrafi: - omówić przyczyny i skutki kryzysu wewnętrznego w Rosji - przedstawić przyczyny	Uczeń zna: - daty: 1607–1608, 1609, 1612, 1613, 1618 - postacie: Dymitra Samozwańca II, Wasyla II Szujskiego, Michała Romanowa Uczeń rozumie: - pojęcia: porohy, Sicz, rozejm w Dywilinie Uczeń potrafi: - przedstawić okoliczności zamordowania Dymitra Samozwańca I - wyjaśnić, jak doszło do drugiej	Uczeń zna: - daty: 1649, 1651, 1654, 1654–1667, 1658 - postacie: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Rzeczpospolita Federacją Trojga Narodów, ataman, ugoda w Perejasławiu, ugoda w Hadziaczu, ugoda pod	Uczeń zna: - daty: 1656, 1660 - postać: Jerzego Sebastiana Lubomirskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: ugoda cudnowska, ośledec, szarawary, spisa Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Cudnowem zostało zaprzepaszczone

	Uczeń potrafi: - wymienić przyczyny wojny z Rosją w pierwszej połowie XVII w. - wyjaśnić znaczenie bitwy pod Kłuszynem - przedstawić przyczyny wybuchu powstania Chmielnickiego - wymienić postanowienia rozejmu w Andruszowie	udzielenia poparcia Dymitrowi Samozwańcowi przez polskich i litewskich magnatów - scharakteryzować rządy Dymitra Samozwańcy i ich skutki - wyjaśnić, jaką rolę pełnił rejestr kozacki	dymitriady - wyjaśnić, dlaczego król Władysław nie objął tronu carskiego - wskazać na mapie miejsca bitew oraz ziemie przyznane Rzeczypospolitej na mocy rozejmu w Dywulinie - wyjaśnić okoliczności zapoczątkowania w Rosji panowania dynastii Romanowów	Zborowem Uczeń potrafi: - omówić postanowienia ugody pod Zborowem - wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Beresteczkiem nie zostało wykorzystane - wyjaśnić znaczenie ugody w Perejasławiu dla losów Ukrainy - omówić główne postanowienia ugody w Hadziaczu - przedstawić i pokazać na mapie przebieg wydarzeń i miejsca bitew w czasie powstania Chmielnickiego	scharakteryzować uzbrojenie piechoty kozackiej
Kryzys Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w. (rozdz. 24)	Uczeń zna: - daty: 1648, 1652 - postać: Władysława Sicińskiego Uczeń rozumie: - pojęcie: <i>liberum veto</i> Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w jaki sposób potop szwedzki	Uczeń zna: - daty: 1665–1666, 1668 - postacie: Ludwika Marii, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: elekcja <i>viventerege</i>, abdykacja, gospodarstwo zagrodnicze, gospodarstwo chałupnicze Uczeń potrafi: - wymienić i wskazać na	Uczeń zna: - daty: 1658, 1666 - postacie: Hieronima Radziejowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: konwersja, ksenofobia, sąd sejmowy, anarchia Uczeń potrafi: - wskazać okres, w którym największa liczba sejmów zakończyła się bez podjęcia uchwał	Uczeń rozumie: - pojęcia: obstrukcja sejmowa Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny bicia monet nie – pełnowartościowych - wyjaśnić, w jaki sposób okres wojen wpłynął na kryzys kultury szlacheckiej - ocenić rolę zasady <i>liberum veto</i>	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego Jerzy Sebastian Lubomirski jest postacią kontrowersyjną - wyjaśnić znaczenie ukazania się pierwszego polskiego <i>Indeksu ksiąg zakazanych</i>

	wpłynął na załamanie gospodarcze kraju • wyjaśnić okoliczności użycia <i>liberum veto</i> po raz pierwszy na sejmie walnym	mapie straty terytorialne Rzeczypospolitej w XVII w. • wyjaśnić stosowanie przez Szwedów zasady „wojna żywi się sama” • wyjaśnić przyczyny wybuchu rokoszu Lubomirskiego • wyjaśnić przyczyny abdykacji Jana Kazimierza Wazy	• wyjaśnić skutki polityczne bitwy pod Mławami • podać przykłady kradzieży dóbr kultury przez Szwedów w XVII w. • wyjaśnić, dlaczego sejm podjął decyzję o wygnaniu braci polskich • omówić wpływ wojen na poziom życia mieszkańców kraju	w funkcjonowaniu demokracji szlacheckiej • ocenić, czy słusznie Hieronima Radziejowskiego uważa się za jednego z największych zdrajców w dziejach Rzeczypospolitej	
Rzeczpospolita w czasach Jana III Sobieskiego (rozd. 25)	Uczeń zna: • daty: 1672, 1672–1699, 1673, 1683 • postacie: Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: haracz, sułtan, wezyr, odsiecz wiedeńska Uczeń potrafi: • wymienić postanowienia traktatu w Buczaczu • pokazać na mapie Podole, Buczacz, Chocim, Wiedeń	Uczeń zna: • datę: 1669 • postacie: Eleonory Habsburg, Karola V Leopolda, Jakuba Sobieskiego Uczeń rozumie: • pojęcie: czambuł • znaczenie odsieczy wiedeńskiej w dziejach Europy Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do zwycięstwa sił sprzymierzonych w bitwie pod Wiedniem • wyjaśnić, z czego wynikała skuteczność bojowa husarii	Uczeń zna: • daty: 1674, 1676 • postacie: Marysieńki Sobieskiej, Kara Mustafy, Leopolda I Habsburga Uczeń rozumie: • pojęcie: rozejm w Żurawnie Uczeń potrafi: • wyjaśnić znaczenie zwycięstwa pod Chocimiem dla wyboru na króla Jana Sobieskiego • omówić warunki rozejmu w Żurawnie • wyjaśnić, dlaczego koronacja Jana III Sobieskiego odbyła się dopiero dwa lata po jego elekcji	Uczeń zna: • daty: 1684, 1696, 1699 • postacie: Augusta II Mocnego, Krzysztofa Grzymułtowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: Liga Święta, lewobrzeżna Ukraina, traktat (pokój) Grzymułtowskiego, pokój w Karłowicach Uczeń potrafi: • wyjaśnić znaczenie bitew pod Parkanami • wymienić państwa, które zawiązały Ligę Świętą i wyjaśnić cele polityczne Ligi • wymienić postanowienia pokoju	Uczeń zna: • daty: 1686, 1698 • postać: Feliksa Kazimierza Potockiego Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego kandydatura Jakuba Sobieskiego na króla Polski nie zyskała akceptacji szlachty • wyjaśnić, czego zażądała Rosja za udział w koalicji antytureckiej • wyjaśnić przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Podhajcami • wymienić dzieła artystyczne, których tematem była wiktoria wiedeńska

	wyjaśnić, dlaczego król udał się z odsieczą oblężonemu przez Turków Wiedniowi			Grzymułtowskiego i wskazać na mapie ziemie wymienione w traktacie pokojowym wymienić postanowienia pokoju w Karłowicach i ocenić, czy były one sukcesem Augusta II Mocnego	
Wiek oświecenia					
Oświecenie – epoka przemian (rozdz. 27)	Uczeń zna: - daty: 1717, 1783 - postacie: Woltera, Josepha i Jacques’a Montgolfier - państwo, w którym po raz pierwszy w Europie wprowadzono powszechny obowiązek szkolny Uczeń rozumie: - pojęcia: prawa naturalne, oświecenie, rewolucja naukowa, empiryzm, racjonalizm - ideę, zgodnie z	Uczeń zna: - daty: 1662, 1666, 1741, 1762 - postacie: Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau - poglądy głoszone przez Monteskiusza w dziele <i>O duchu praw</i> - poglądy głoszone przez Rousseau w dziele <i>Umowa społeczna</i> - pierwsze akademie nauk Uczeń rozumie: - pojęcia: umowa społeczna, ateizm, deizm, trójpodział władzy, laicyzacja, Akademia Rysiów, Towarzystwo Królewskie Uczeń potrafi: - wyjaśnić genezę oświecenia - scharakteryzować zasadę trójpodziału władzy	Uczeń zna: - daty: 1751–1765 - postacie: Denisa Diderota, Isaaca Newtona, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Benjamina Franklina - wynalazki i odkrycia epoki oświecenia Uczeń rozumie: - pojęcia: zasady dynamiki, prawo powszechnego ciążenia, piorunochron Uczeń potrafi: - ocenić znaczenie <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> w popularyzacji wiedzy - wymienić główne osiągnięcia oświecenia w dziedzinie nauki	Uczeń zna: - datę: 1784 - postacie: Immanuela Kanta, Mosesa Mendelssohna - poglądy głoszone przez Kanta w <i>Krytyce czystego rozumu</i> Uczeń rozumie: - pojęcia: teoria poznania, przewrót kopernikański w filozofii Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w jaki sposób Immanuel Kant zdefiniował oświecenie - scharakteryzować rolę salonów literackich	Uczeń zna: - postacie: Daniela Defoe, Jonathana Swifta Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w jaki sposób literatura odwoływała się do głównych haseł oświecenia

	którą rozum odwołujący się do doświadczenia jest źródłem wiedzy o człowieku i otaczającym go świecie Uczeń potrafi: - wymienić główne cechy oświecenia - wyjaśnić wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na spadek analfabetyzmu w społeczeństwie	- scharakteryzować poglądy myślicieli oświeceniowych na temat państwa - wyjaśnić przełom w medycynie, który spowodował wprowadzenie szczepionki przeciwko ospie		w propagowaniu hasła oświecenia - wyjaśnić, jaki wpływ na rozwój nauki miały loże masońskie i akademie nauk - wyjaśnić, dlaczego Immanuel Kanta uważa się za sprawcę przewrotu kopernikańskiego w filozofii	
25. Rewolucja przemysłowa w XVIII w. (rozdz. 28)	Uczeń zna: - datę: 1769 - postać: Jamesa Watta - zasadę działania maszyny parowej Uczeń rozumie: - pojęcia: rewolucja przemysłowa, patent, maszyna parowa Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w jakich dziedzinach	Uczeń zna: - datę: 1712 - postać: Thomasa Newcomena Uczeń rozumie: - pojęcie: rozwój demograficzny - przyczyny spadku liczby urodzeń w XVIII w. - wpływ poprawy warunków sanitarnych na spadek śmiertelności Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny rozkwitu demograficznego w XVIII-wiecznej Europie	Uczeń zna: - datę: 1776 - postać: Adama Smitha - poglądy Smitha zawarte w dziele <i>Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów</i> Uczeń rozumie: - pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, proces groduzenia, urbanizacja, klasa robotnicza (proletariat), liberalizm ekonomiczny (gospodarczy), „niewidzialna ręka rynku” (wolna konkurencja) Uczeń potrafi:	Uczeń zna: - postać: François Quesnaya Uczeń rozumie: - pojęcie: fizjokratyzm Uczeń potrafi: - wymienić główne założenia fizjokratyzmu - wskazać podobieństwa i różnice między fizjokratyzmem a liberalizmem - wymienić wynalazki rewolucji	Uczeń potrafi: wyjaśnić, w jaki sposób wzrost liczby mieszkańców w miastach wymuszał wprowadzenie zmian w przestrzeni urbanistycznej

	gospodarki znalazł zastosowanie wynalazek maszyny parowej wyjaśnić działanie maszyny parowej	wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej w Anglii	- scharakteryzować przemiany w rolnictwie w XVIII w. - wyjaśnić negatywne skutki procesu urbanizacji - przedstawić poglądy Adama Smitha	przemysłowej i scharakteryzować skutki ich zastosowania	
Sąsiedzi Rzeczypospolitej – Rosja, Prusy i Austria (rozdz. 30)	Uczeń zna: - daty: 1689–1721, 1762–1796, 1740–1772 - postacie: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy Uczeń rozumie: - pojęcia: absolutyzm oświecony, europeizacja społeczeństwa Uczeń potrafi: - wyjaśnić, czym był absolutyzm oświecony - podać przykłady reform przeprowadzonych przez Piotra I	Uczeń zna: - daty: 1701, 1773 - postać: Jemieliana Pugaczowa Uczeń rozumie: - pojęcia: wielkie poselstwo, powstanie Pugaczowa, grażdanka, dworianie, Senat Rządzący - konieczność modernizacji armii przez Piotra I - cel podróży Piotra I Wielkiego po Europie Zachodniej Uczeń potrafi: - scharakteryzować reformy polityczne oraz społeczno-gospodarcze Piotra I - omówić rolę Piotra I w budowie rosyjskiej floty - wyjaśnić, dlaczego obcinanie bród wywoływało sprzeciw części społeczeństwa rosyjskiego - wyjaśnić przyczyny wybuchu	Uczeń zna: - daty: 1765–1780, 1781, 1781–1785 - postacie: Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Józefa II Uczeń rozumie: - pojęcia: współrządy, józefinizm, edykt o tolerancji (patent tolerancyjny), gubernie, „król sierżant” - co zyskał elektor Fryderyk III, koronując się w Królewcu na króla Prus Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Pruskiego - wyjaśnić, dlaczego Fryderyka Wilhelma I nazywano „królem sierżantem” - przedstawić reformy przeprowadzone w monarchii Habsburgów przez Marię Teresę i Józefa II	Uczeń zna: - daty: 1713–1740, 1760, 1764, 1787 Uczeń rozumie: - pojęcia: system północny, Rada Państwa, scentralizowana administracja, unifikacja państwa Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w jaki sposób Fryderyk II dążył do odbudowy państwa po wojnie siedmioletniej - wyjaśnić, co oznacza sformułowane przez Fryderyka Wielkiego stwierdzenie, że „panujący jest pierwszym sługą państwa”	Uczeń zna: - daty: 1768, 1785 Uczeń rozumie: - pojęcia: Nadworna Komisja Edukacyjna, Karta szlachty Uczeń potrafi: - ocenić, czy reformy Fryderyka II oraz Józefa II były zgodne z ideą monarchii oświeconych - zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Katarzyna II kontynuowała reformy i politykę Piotra I?” oraz uzasadnić swoje zdanie

		powstania chłopów w 1773 r. w Rosji wskazać na mapie obszary przyłączone do Rosji w czasach Piotra I i Katarzyny II			
Powstanie Stanów Zjednoczonych (rozd. 31)	Uczeń zna: - daty: 1775–1783, 1776 - postacie: George’a Washingtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: amerykańska wojna o niepodległość (rewolucja amerykańska), Deklaracja niepodległości Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny wojny kolonii z Wielką Brytanią - wymienić główne postanowienia Deklaracji niepodległości	Uczeń zna: - daty: 1773, 1787 - postacie: Benjamina Franklina, Thomasa Jeffersona Uczeń rozumie: - pojęcia: ”bostońska herbatka”opłaty stemplowe, ojcowie założyciele, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent Uczeń potrafi: - wymienić główne postanowienia Konstytucji Stanów Zjednoczonych i opisać kompetencje poszczególnych organów władzy - wskazać na mapie kolonie, które weszły w skład Stanów Zjednoczonych Ameryki	Uczeń zna: - daty: 1775, 1777 Uczeń rozumie: - pojęcia: Pierwszy Kongres Kontynentalny, Drugi Kongres Kontynentalny, ojcowie założyciele Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w których zapisach Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki zostały odzwierciedlone główne idee epoki oświecenia	Uczeń zna: - daty: 1779, 1783 - postać: Jerzego III Uczeń rozumie: - pojęcie: pokój paryski Uczeń potrafi: - opisać udział Polaków w amerykańskiej wojnie o niepodległość - wymienić państwa, które przyłączyły się do konfliktu po stronie kolonii - wymienić postanowienia pokoju paryskiego - wskazać na mapie: Boston, Filadelfię, Savannah, Trenton	Uczeń potrafi: wyjaśnić, w jaki sposób Amerykanie czczą polskich bohaterów rewolucji amerykańskiej

Rewolucja francuska (rozd. 32)	Uczeń zna: • datę: 14 VII 1789 • postaci: Ludwika XVI, Marii Antoniny Uczeń rozumie: • pojęcia: Bastylia, Stany Generalne, Wersal, burżuazja, stan trzeci Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Ludwik XVI zwołał Stany Generalne • wyjaśnić, dlaczego zdobycie Bastylii jest uważane za początek rewolucji francuskiej	Uczeń zna: • daty: 1789, 1791 • postaci: Emmanuela Josepha Sieyès, Marie Josepha de La Fayette’a Uczeń rozumie: • pojęcia: Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), Gwardia Narodowa, Deklaracja praw człowieka i obywatela Uczeń potrafi: • scharakteryzować społeczne, gospodarcze i polityczne przyczyny wybuchu rewolucji we Francji • wymienić główne założenia Deklaracji praw człowieka i obywatela • wskazać punkty Deklaracji praw człowieka i obywatela odwołujące się do głównych haseł oświecenia • wymienić symbole rewolucji francuskiej	Uczeń zna: • daty: 1792, 1793, 1793–1794 • postaci: Maksymiliana Robespierre’a Uczeń rozumie: • pojęcia: monarchia konstytucyjna, Zgromadzenie Prawodawcze, dyktatura, gilotyna Uczeń potrafi: • scharakteryzować główne założenia konstytucji francuskiej z 1791 r. • wyjaśnić, o co został oskarżony Ludwik XVI • omówić symboliczne znaczenie, jakie miało dla rewolucjonistów ścięcie Ludwika XVI	Uczeń zna: • daty: 1795, 1795–1799 Uczeń rozumie: • pojęcia: Istota Najwyższa, przewrót termidoriański, dyktatoriat, Rada Pięciuset, Rada Starszych Uczeń potrafi: • wyjaśnić reakcję międzynarodową na sytuację we Francji • wyjaśnić, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego • omówić skutki rewolucji francuskiej	Uczeń zna: • postać: Olympe de Gouges Uczeń rozumie: • pojęcia: Deklaracja praw kobiety i obywatelki Uczeń potrafi: • wyjaśnić znaczenie rewolucji francuskiej w dziejach Europy
Rzeczpospolita w XVIII w.					
Rzeczpospolita w czasach saskich (rozd. 34)	Uczeń zna: • daty: 1697, 1733 • postaci: Augusta II Mocnego, Augusta III Uczeń rozumie:	Uczeń zna: • daty: 1700–1721, 1704, 1709, 1717 • postać: Stanisława Leszczyńskiego Uczeń rozumie:	Uczeń zna: • daty: 1702, 1715, 1720 • postać: Michała Radziejowskiego • rezultat i konsekwencje bitwy pod Kliszowem	Uczeń zna: • daty: 1732, 1740 • postaci: Stanisława Ledóchowskiego, Michała Fryderyka Czartoryskiego, Jana Klemensa Branickiego, Karola	Uczeń zna: • postać: Henryka Brühla Uczeń rozumie: • pojęcia: dobra stołowe, Kamera Uczeń potrafi:

	- pojęcia: podwójna elekcja Uczeń potrafi: - wymienić najważniejsze przejawy kryzysu wewnętrznego Rzeczypospolitej za rządów Sasów	- pojęcia: wielka wojna północna, koterie, konfederacja sandomierska, sejm niemy Uczeń potrafi: - omówić okoliczności objęcia tronu przez Stanisława Leszczyńskiego - scharakteryzować sytuację polityczną w Rzeczypospolitej w czasie wielkiej wojny północnej - wymienić postanowienia sejmu niemego - podać przyczyny redukcji liczby wojska w Rzeczypospolitej uchwalonej na sejmie niemym	Uczeń rozumie: - pojęcia: konfederacja tarnogrodzka, konfederacja generalna, pogłówne, układ w Poczdamie - znaczenie bitwy pod Kliszowem dla działań w czasie wielkiej wojny północnej na terenie Rzeczypospolitej Uczeń potrafi: - scharakteryzować skutki społeczne i gospodarcze udziału Rzeczypospolitej w wielkiej wojnie północnej - wyjaśnić, jak odbywała się ingerencja obcych państw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w czasach saskich	Stanisława Radziwiłła, Stanisława Konarskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: hiberna, wojna o sukcesję polską, Familia, republikanci, pijarzy, Collegium Nobilium Uczeń potrafi: - scharakteryzować programy stronnictw politycznych, które działały w okresie panowania Augusta III - wyjaśnić, na czym polegała reforma szkolnictwa opracowana przez Stanisława Konarskiego	ocenić działalność polityczną Stanisława Leszczyńskiego w okresie wojny północnej
I rozbiór Rzeczypospolitej (rozd. 35)	Uczeń zna: - daty: 1764, 1772 - postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Rejtana, Katarzyny II Wielkiej Uczeń rozumie: - pojęcie: sejm	Uczeń zna: - daty: 1767, 1768–1772 - postacie: Nikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: dysydenci, konfederacje dysydenckie, prawa kardynalne, konfederacja barska	Uczeń zna: - daty: 1773–1775 - postać: Adama Ponińskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: sejm rozbiorowy, Rada Nieustająca Uczeń potrafi: - wymienić postanowienia sejmu rozbiorowego - scharakteryzować postawę posłów podczas obrad sejmu	Uczeń zna: - postacie: Michała Hieronima Radziwiłła, Ottona Magnusa von Stackelberga Uczeń rozumie: - pojęcie: departament Uczeń potrafi: - rozstrzygnąć, czy prawa kardynalne	Uczeń zna: - postacie: Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Samuela Korsaka Uczeń potrafi: - ocenić postawę Tadeusza Rejtana na sejmie rozbiorowym

	konwokacyjny Uczeń potrafi: - wyjaśnić okoliczności wyboru na króla Stanisława Augusta Poniatowskiego - wymienić uczestników I rozbioru Rzeczypospolitej - wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w wyniku I rozbioru	Uczeń potrafi: - wymienić prawa kardynalne - podać przyczyny zawiązania konfederacji barskiej - przedstawić postulaty konfederatów barskich - wskazać na mapie obszary objęte walką zbrojną w czasie wojny domowej 1768–1772 - wyjaśnić rolę Rosji w elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego	rozbiórowego	wzmacniały czy osłabiały państwo, oraz uzasadnić swoją opinię wyjaśnić wizję artystyczną sejmiku rozbiórowego stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Rejtan. Upadek Polski</i>	
Kultura oświecenia w czasach stanisławowskich (rozdz. 36)	Uczeń zna: - daty: 1765, 1773 - postacie: Hugona Kołłątaja, Ignacego Krasickiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: czasy stanisławowskie, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej	Uczeń zna: - datę: 1770 - postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Franciszka Bohomolca, Ignacego Potockiego Uczeń rozumie: - pojęcia: obiady czwartkowe Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego obiady czwartkowe zwane były „obiadami rozumnymi” - podać miejsca, w których odbywały się obiady czwartkowe	Uczeń zna: - datę: 1775 - postacie: Grzegorza Piramowicza, Adama Naruszewicza Uczeń rozumie: - pojęcie: Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych Uczeń potrafi: - omówić strukturę instytucji oświatowych, których pracą miała nadzorować Komisja Edukacji Narodowej - wyjaśnić, w jakim celu powstało Towarzystwo do		Uczeń rozumie: - pojęcie: Biblioteka Załuskich Uczeń potrafi: - przedstawić dorobek kulturalny Rzeczypospolitej za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego

	(KEN) Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego król utworzył Szkołę Rycerską - wyjaśnić, w jakim celu została powołana Komisja Edukacji Narodowej	omówić zadania, które stawiała nauczycielom Komisja Edukacji Narodowej	Ksiąg Elementarnych - wskazać przeszkody, które utrudniały pracę Komisji Edukacji Narodowej - wskazać różnicę między obiadami czwartkowymi i spotkaniami w salonach literackich Europy Zachodniej		
Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja (rozd. 37)	Uczeń zna: - daty: 1791, 1793 - postacie: Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica Uczeń rozumie: - pojęcia: Konstytucja 3 maja, Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), kadencja sejmiku Uczeń potrafi: - wymienić postanowienia Konstytucji 3 maja - wyjaśnić, jak doszło do II	Uczeń zna: - daty: 1788–1792, 1789 - postacie: Stanisława Małachowskiego, Jana Dekerta Uczeń rozumie: - pojęcia: reforma skarbowo-wojskowa, sejm skonfederowany, unifikacja, Straż Praw, jurysdykcja, czarna procesja, ustawa o miastach królewskich, ustawa rządowa, gołota (nieposesjonaci), instrukcje poselskie, ustawa o reformie sejmików Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego część szlachty była przeciwna reformom dotyczącym miast	Uczeń zna: - datę: 1792 - postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Ignacego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Michała Poniatowskiego, Jacka Małachowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: stronnictwo patriotyczne(republikańskie), stronnictwo hetmańskie, stronnictwo królewskie (dworskie), ofiara dziesiątego grosza, konfederacja targowicka Uczeń potrafi: - wyjaśnić trudności, jakie napotymano przy realizacji reformy skarbowo-wojskowej - scharakteryzować programy i	Uczeń zna: - postacie: Józefa Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki Uczeń rozumie: - pojęcia: aklamacja, dziennik, Order Virtuti Militari Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego przeciwnicy Konstytucji 3 maja uważali, że była ona zamachem stanu - omówić przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja - wyjaśnić, dlaczego król Stanisław August przystąpił do	Uczeń zna: - postacie: Stanisława Bielińskiego, Jakoba Johanna Sieverssa, Ludwiga Heinricha Buchholtza Uczeń potrafi: - wyjaśnić wizję artystyczną stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Konstytucja 3 maja 1791 r.</i> - ocenić, czy postanowienia Konstytucji 3 maja były zgodne z ideami oświecenia

	rozbiór Rzeczypospolitej - wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczypospolitą w II rozbiórze - wyjaśnić, dlaczego Austria nie uczestniczyła w II rozbiórze Rzeczypospolitej	i mieszczaństwa - wyjaśnić cel zorganizowania czarnej procesji - scharakteryzować reformy Sejmu Wielkiego	działalność stronnictw na Sejmie Wielkim	konfederacji targowickiej - wskazać na mapie Zieleńce i Dubienkę - ocenić postawę szlachty w trakcie sejmiku rozbiorowego w 1793 r.	
Insurekcja kościuszkowska i III rozbiór Rzeczypospolitej (rozdz. 38)	Uczeń zna: - daty: 1794, 1795 - postacie: Tadeusza Kościuszki, Wojciecha Bartosa Uczeń rozumie: - pojęcia: insurekcja, naczelnik siły zbrojnej narodowej, kosynierzy Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jak doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego - omówić przebieg bitwy pod	Uczeń zna: - postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Uniwersał połaniecki, klub jakobinów Uczeń potrafi: - wymienić postanowienia Uniwersału połanieckiego i wyjaśnić, w jaki sposób zmieniał on sytuację chłopów - omówić przebieg wydarzeń w Warszawie i Wilnie w czasie insurekcji kościuszkowskiej	Uczeń zna: - postacie: Antoniego Madalińskiego, Aleksandra Suworowa, Ignacego Zakrzewskiego, Józefa Zabięły, Józefa Ankwicza, Józefa Kazimierza Kossakowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Rada Zastępcza Tymczasowa, Sąd Najwyższy Kryminalny, rzeź Pragi Uczeń potrafi: - scharakteryzować nastroje polityczne wśród mieszkańców stolicy i podejmowane przez nich działania - omówić przebieg wydarzeń w czasie powstania kościuszkowskiego z uwzględnieniem najważniejszych bitew - wskazać na mapie Racławice, Szczekociny, Połaniec,	Uczeń zna: - postacie: Ignacego Działyńskiego, Jędrzeja Kapostasa, Józefa Wybickiego, Józefa Pawlikowskiego Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego Prusy przystąpiły do tłumienia insurekcji - scharakteryzować przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego, uwzględniając ich aspekt polityczny, społeczny i militarny - ocenić straty terytorialne i ludnościowe, jakie poniosła Rzeczypospolita na rzecz Rosji, Austrii	Uczeń zna: - datę: 1798 - postacie: Osipa Igelströma, Aleksandra Tormasowa, Iwana Fersena, Tomasza Wawrzeckiego Uczeń rozumie: - pojęcie: konwencja petersburska Uczeń potrafi: - wymienić postanowienia konwencji petersburskiej - ocenić panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego - ocenić postawę i dokonania Tadeusza Kościuszki

	Raławicami • podać przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego • wskazać na mapie ziemie, które utraciła Rzeczpospolita w III rozbiorze		Maciejowice, Radoszyce, Grodno	i Prus w wyniku III rozbioru	
Epoka napoleońska					
System napoleoński w Europie (rozd. 40)	Uczeń zna: • daty: 1799, 1804, 1807 • postacie: Napoleona Bonaparte, Józefiny Uczeń rozumie: • pojęcia: pierwszy konsul, referendum, cesarz Francuzów, Kodeks Napoleona Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do wprowadzenia konsulatu we Francji • wyjaśnić okoliczności,	Uczeń zna: • daty: 1805, 1806 • postacie: Aleksandra I, Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III Uczeń rozumie: • pojęcia: zamach 18 brumaire'a, bitwa trzech cesarzy, Związek Reński, protektorat Uczeń potrafi: • wyjaśnić skutki bitwy pod Austerlitz • wyjaśnić, w jakim celu utworzono Związek Reński • wymienić główne państwa należące do Związku Reńskiego • wskazać na mapie Austerlitz, Jenę, Auerstedt, Hławę Pruską, Frydland, Tylżę	Uczeń zna: • daty: 1800, 1801 Uczeń rozumie: • pojęcia: Bank Francji, „szlachta zasług”, konkordat Uczeń potrafi: • scharakteryzować politykę wewnętrzną Napoleona • wymienić postanowienia konkordatu podpisanego przez Napoleona ze Stolicą Apostolską	Uczeń rozumie: • pojęcie: system napoleoński Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak funkcjonował system napoleoński w Europie • wymienić państwa zależne od Francji oraz takie, na których tronach zasiadli członkowie rodziny Napoleona	

	w których doszło do koronacji cesarskiej Napoleona - wymienić główne zasady z Kodeksu Napoleona - wymienić postanowienia pokoju w Tylży				
Legiony Polskie we Włoszech (rozdz. 41)	Uczeń zna: - datę: 1797 - postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego - słowa <i>Pieśni Legionów Polskich</i> Uczeń rozumie: - pojęcie: <i>Pieśń Legionów Polskich</i> Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego doszło do powstania Legionów Polskich we Włoszech - wyjaśnić znaczenie <i>Pieśni Legionów Polskich</i>	Uczeń zna: - datę: 1802 Uczeń rozumie: - pojęcia: dezercja, półbrygady, legie, bataliony, Republika Lombardzka Uczeń potrafi: - wymienić główne punkty porozumienia z Republiką Lombardzką w sprawie utworzenia Legionów Polskich - wyjaśnić, dlaczego doszło do rozwiązania Legionów Polskich - wyjaśnić, dlaczego polscy legioniści zostali wysłani na Santo Domingo - wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych z udziałem Legionów Polskich	Uczeń rozumie: - pojęcie: Armia Renu Uczeń potrafi: - omówić polskie, włoskie i francuskie elementy umundurowania żołnierzy Legionów Polskich we Włoszech - opisać sytuację legionistów na Santo Domingo - wyjaśnić przyczyny wysokiej śmiertelności legionistów na Santo Domingo	Uczeń rozumie: - pojęcia: Legia Honorowa, korpus posiłkowy Uczeń potrafi: - ocenić stosunek Napoleona do polskich jednostek wojskowych walczących u jego boku	Uczeń zna: - daty: 1796–1797, 1806, 1808 - postać: Waleriana Działoszyckiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Zgromadzenie Centralne (Centralizacja Lwowska), Legia Polsko-Włoska, Legia Nadwiślańska Uczeń potrafi: - przedstawić sytuację polskich środowisk niepodległościowych po III rozbiorze

	budzenia ducha patriotycznego wielu pokoleń Polaków				
Księstwo Warszawskie (rozdz. 42)	Uczeń zna: • daty: 1807, 1815 • postacie: Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I Uczeń rozumie: • pojęcia: sprawa polska, Księstwo Warszawskie, Wolne Miasto Gdańsk, kongres wiedeński Uczeń potrafi: • wymienić główne postanowienia pokoju w Tylży dotyczące ziem polskich • wskazać na mapie terytorium Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r. • wyjaśnić przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego	Uczeń zna: • daty: 1806–1807, 1809, 1812 Uczeń rozumie: • pojęcia: wojna austriacko-francuska, pokój w Schönbrunn, Nowa Galicja, Wielka Armia, Komisja Rządząca, Rada Stanu Uczeń potrafi: • wymienić zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Księstwa Warszawskiego w 1809 r. • scharakteryzować udział żołnierzy polskich w kampanii napoleońskiej 1812 r.	Uczeń zna: • datę: 1813 Uczeń rozumie: • pojęcie: bitwa narodów Uczeń potrafi: • wyjaśnić, na jakich aktach prawnych była wzorowana konstytucja Księstwa Warszawskiego • omówić udział żołnierzy polskich pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego w bitwie pod Lipskiem • rozstrzygnąć, czy Polacy byli najwierniejszymi sojusznikami Napoleona, i uzasadnić swoje zdanie	Uczeń rozumie: • pojęcia: kontrybucja, Rada Najwyższa Tymczasowa Uczeń potrafi: • scharakteryzować sytuację społeczno-gospodarczą Księstwa Warszawskiego • wyjaśnić, co znaczyło powiedzenie, że w Księstwie Warszawskim „chłopom zdjęto kajdany z nóg wraz z butami”	Uczeń potrafi: • ocenić stosunek Napoleona do sprawy polskiej
Upadek Napoleona	Uczeń zna: • daty: 1812, 1815	Uczeń zna: • datę: 1814	Uczeń zna: • daty: 1 III 1815 – 18 VI 1815	Uczeń zna: • datę: 1821	Uczeń potrafi: • ocenić Napoleona I

(rozd. 43)	Uczeń rozumie: • pojęcia: Wielka Armia, taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, bitwa pod Waterloo Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do klęski wyprawy Napoleona na Moskwę • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Napoleona	• postać: Ludwika XVIII Uczeń rozumie: • pojęcia: Mały Kapral, szósta koalicja antyfrancuska, bitwa narodów, pokój zawarty w Paryżu w 1814 r. Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jaki wpływ na klęskę Napoleona w Rosji miały warunki pogodowe • wyjaśnić, dlaczego zdobycie Moskwy przez Napoleona nie przyniosło sukcesu całej wyprawie do Rosji • scharakteryzować skutki wyprawy Napoleona do Rosji • wskazać na mapie miejsca walk Wielkiej Armii w 1812 r. i trasę jej odwrotu • scharakteryzować zmiany w sytuacji międzynarodowej w 1813 r. • omówić postanowienia pokoju zawartego w Paryżu w 1814 r.	• postacie: Arthura Wellesleya (lorda Wellingtona), Gebharda Blüchera Uczeń rozumie: • pojęcia: Karta konstytucyjna, sto dni Napoleona Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jakie nastroje w społeczeństwie francuskim wywołał powrót z emigracji Ludwika XVIII, starej arystokracji i duchowieństwa katolickiego • wyjaśnić, jak doszło do powrotu Napoleona do Paryża • omówić przyczyny klęski armii francuskiej pod Waterloo • wskazać na mapie wyspę Elbę, trasę powrotu Napoleona do Paryża, Waterloo	Uczeń potrafi: • omówić znaczenie bitwy pod Waterloo w dziejach Francji i Europy • wyjaśnić, w jakich okolicznościach zmarł Napoleon Bonaparte • wymienić pozytywne skutki epoki napoleońskiej dla Francji i Europy • wskazać na mapie Wyspę Świętej Heleny	i przedstawić jego znaczenie w dziejach Francji i Europy
------------	---	---	--	--	---